

Εορτολόγιο και έθιμα στον Ιανουάριο (Διονύσης Π. Σιμόπουλος, Επίτιμος Δ/ντής του Πλανηταρίου του Ιδρύματος Ευγενίδου)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=45756>]

Οι ρίζες άλλωστε πολλών από τα έθιμα του Δωδεκαημέρου ανάγονται στους χρόνους που γιορταζόταν η «χειμερινή τροπή» του Ήλιου που σημάδευε την αρχή της εποχής του χειμώνα. Οι γιορτές αυτές έπαιρναν πανηγυρικό χαρακτήρα και είχαν κατακτήσει ολόκληρο τον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Αρχίζαν με τα Βρουμάλια από τις 24 Νοεμβρίου έως τις 17 Δεκεμβρίου και ακολουθούσαν τα Σατουρνάλια από τις 18 έως τις 24 Δεκεμβρίου και ήταν η αρχαιότερη γιορτή των Ρωμαίων, την οποία απέδιδαν στον Ρωμύλο ή στους Πελασγούς. Ξεχώρισε όμως από τις άλλες αγροτικές γιορτές τους το 217 π.Χ. Κατά την κεντρική ημέρα της γιορτής του «αηττήτου Ηλίου», στις 25 Δεκεμβρίου, εορταζόταν το γεγονός της τροπής του Ήλιου, που άρχιζε και πάλι να ανεβαίνει στον ουρανό, να μεγαλώνουν οι ημέρες και μαζί τους οι ζωογόνες ακτίνες του Ήλιου ξανάκαναν τη Γη να καρποφορήσει. Την 1η Ιανουαρίου γιορτάζονταν οι Καλένδες, στις 3 τα Βότα, στις 4 τα Λορεντάλια και στις 7 Ιανουαρίου τελείωνε η περίοδος αυτή των εορτών.

Πηγή: www.tlife.gr

Όπως αναφέρει ο Γεώργιος Ν. Αικατερινίδης: «Η τοποθέτηση στις μέρες των πανηγυρισμών αυτών, της Γέννησης, της Περιτομής και της Βάπτισης του Χριστού δεν έσβησε αρχέγονες λατρευτικές αναμνήσεις και μακροχρόνιες συνήθειες. Έτσι, στο Δωδεκαήμερο συναντάμε έθιμα χριστιανικά και παγανιστικά να συμπορεύονται αρμονικά σε μια καμπή του χρόνου κρίσιμη για την ευετηρία, την καλοχρονιά, στην ευρύτερη διάσταση της πλούσιας παραγωγής και της καλής υγείας... Χαρακτηριστικό του πνεύματος της Πρωτοχρονιάς είναι το γνωστό ποδαρικό, που σε αρκετά μέρη παίρνει μορφή πραγματικής μαγικοδαισιδαίμωνικής τελετουργίας... Άλλο σύμβολο της ημέρας είναι η βασιλόπιτα, που, με πολλές μορφές και διάφορους τρόπους παρασκευής, είναι παρούσα σε όλα τα σπίτια, σε χωριά και πόλεις... Πέρα όμως από κάθε άλλο έθιμο, λιγότερο ή περισσότερο γνωστό, το πνεύμα του Δωδεκαημέρου χαρακτηρίζει το δρώμενο των

μεταμφιέσεων... που έδωσαν το ενδόξιμο στη φαντασία του λαού να πλάσει τους καλικαντζάρους... όντα δαιμονικά, για τα οποία υπήρχε τόσο πλούσια παράδοση, όση για κανένα άλλο δημιούργημα της νεοελληνικής μυθοπλασίας».

Εκτός από τα έθιμα, πλούσιο είναι και το εορτολόγιο του Ιανουαρίου αρχίζοντας με τη γιορτή του Αγίου Βασιλείου και της Περιτομής του Χριστού την πρώτη του μήνα και τελειώνοντας με τη γιορτή των Τριών Ιεραρχών στα τέλη του. Ενδιάμεσα έχουμε τη γιορτή των Θεοφανίων (στις 6), του Αϊ-Γιάννη (στις 7), του Αγίου Γρηγορίου (στις 25), αλλά και τις εορτές των δύο μεγάλων αγίων του πρώιμου αιγυπτιακού χριστιανισμού: του Αντωνίου (στις 17) και του Αθανασίου (στις 18). Σύμφωνα με τον Δημήτρη Κυρτάτα: «Ο Αντώνιος γεννήθηκε το 251 στην Αίγυπτο από εύπορους χριστιανούς γονείς, αλλά από την ηλικία των 18 ή 20 ετών αποφάσισε να ξεκόψει από τους περισπασμούς του κόσμου και αφιέρωσε την υπόλοιπη ζωή του στην ερημία και την άσκηση. Όπως αποδείχτηκε, ο αργός ασκητικός θάνατος χάρισε στον Αντώνιο μια ζωή περίπου εκατόν πέντε ετών. Μαζί με τη μακροβιότητα απέκτησε αξεπέραστη φήμη και αίγλη... Ο Αθανάσιος γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 296 και στράφηκε από νωρίς στον ιερατικό βίο. Όταν πέθανε ο Αντώνιος, βρισκόταν, καθώς φαίνεται, στην τρίτη από τις συνολικώς πέντε εξορίες του, αφού οι αγώνες του εναντίον του αρειανισμού τον έφεραν σε σύγκρουση με τους πρώτους χριστιανούς αυτοκράτορες αλλά και την πλειονότητα των ιεραρχών, που ενδιαφέρονταν πρωτίστως για την ενότητα της εκκλησίας. Έπειτα από όσα μεσολάβησαν, η τελική επικράτηση της παράταξης του Αθανασίου έμοιαζε με ανέλπιστο θαύμα, που οφείλει πολλά σε έναν σχεδόν μοναχικό επίσκοπο, που συγκέντρωσε γύρω του όσους πίστευαν στο "ομοούσιο" του Πατρός και του Υιού».